



## Why we need a Declaration of Global Digital Human Rights<sup>๑</sup>

ปิยะขวัญ ชมชื่น<sup>๒</sup>

บริบทของสังคมปัจจุบันเป็นช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่ หรือเรียกโดยย่อว่า 4IR ซึ่งเป็นยุคของการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยหลายประเทศมีความพยายามพัฒนาเทคโนโลยีเหล่านั้นควบคู่ไปกับการคำนึงถึงหลักจริยธรรม ซึ่งนำมาสู่การตั้งคำถามต่อประเด็นสิทธิมนุษยชนว่ามีการรับรองสิทธิต่าง ๆ ของประชาชนที่สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วหรือไม่ โดยเฉพาะที่กล่าวถึงในวงกว้างคือสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคล สิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและถิ่นที่อยู่ของข้อมูล การทบทวนถึงสิทธิดังกล่าวจะทำให้แน่ใจว่าความก้าวหน้าของเทคโนโลยีจะไม่ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมรุนแรงขึ้นจนนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน บทความนี้ จึงขออ้างอิงข้อมูลจากเว็บไซต์ World Economic Forum ชวนทุกท่านคิดว่าถึงเวลาแล้วหรือยังที่ประชาคมโลกจะต้องปรับปรุงกฎหมายให้มีผลผูกพันระหว่างประเทศในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคดิจิทัล

### ๑. การปกป้องสิทธิมนุษยชนในยุคดิจิทัล

เป็นเวลาหลายทศวรรษที่สิทธิมนุษยชนได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (International Bill of Human Rights) ที่พัฒนาโดยองค์การสหประชาชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเสรีภาพขั้นพื้นฐาน สนธิสัญญาสองฉบับ ได้แก่ The Universal Declaration of Human Rights (1948) และ The Covenants on Human Rights (1966) ได้กำหนดโครงสร้างและค่านิยมสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย<sup>๓</sup> ซึ่งความตกลงระหว่างประเทศเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในฐานะกฎหมายระหว่างประเทศในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยอาศัยบริบทของสังคมในขณะนั้นเป็นปัจจัยในการกำหนดค่านิยมและข้อบทกฎหมาย

ระหว่างช่วงการพัฒนาของ The Universal Declaration of Human Rights (1948) และ The Covenants on Human Rights (1966) พัฒนาการของสังคมโลกขณะนั้นเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สองไปยังการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สาม การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สองเป็นช่วงของการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าและนวัตกรรม เช่น รถยนต์ เทคโนโลยีการสื่อสาร การพัฒนาสายพานและมาตรฐานการผลิตขนาดใหญ่ที่ผลิตสินค้าครั้งละจำนวนมากหรือการผลิตแบบ Mass Production จึงเป็นยุคที่มีสินค้าเหมือนกันจำนวนมาก ต่อมาเมื่อเข้าสู่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สามสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้น

<sup>๑</sup> บทความนี้เผยแพร่เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยสรุปข้อมูลจากเว็บไซต์ World Economic Forum <https://www.weforum.org/agenda/2020/08/here-s-why-we-need-a-declaration-of-global-digital-human-rights/>

<sup>๒</sup> บุคคลากรจัดทำข้อมูลกฎหมาย ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

<sup>๓</sup> เข้าถึงสนธิสัญญาฉบับเต็มได้ที่เว็บไซต์ United Nations <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/human-rights/>



ในยุคนี้ คือ คอมพิวเตอร์และการพัฒนาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ชุดข้อมูลที่กำหนดแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน ในขณะนั้นจึงเชื่อมโยงกับบริบทการพัฒนาและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ผู้คนใช้งานในช่วงเวลานั้น และปัจจุบัน เมื่อก้าวเข้าสู่การพัฒนาทางเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เกิดการสื่อสารรูปแบบใหม่ ที่เรียกโดยรวมว่า Social media จึงได้เกิดการข้อความต่อประเด็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่สอดคล้องกับสังคมดิจิทัล เช่น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การใช้เทคโนโลยีจดจำใบหน้า หรือประเด็นอื่น ๆ ที่ทำให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้คน โดยปัจจุบันเกิดมุมมองที่ว่าเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่กำลังหลอมรวมโลก ทางกายภาพ (physical) ทางดิจิทัล (digital) และด้านชีวภาพ (biological) การพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสารรูปแบบใหม่ ส่งผลต่อทุกภาคส่วนและทุกประเทศ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ รถยนต์ไร้คนขับ หุ่นยนต์อัจฉริยะ หรือแม้แต่ความสามารถในการแก้ไขยีนหรือพันธุกรรม กำลังเป็นความท้าทายในเรื่องการกำหนดนิยามสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบัน

## ๒. การกำหนดนิยาม “Global Digital Human Rights”

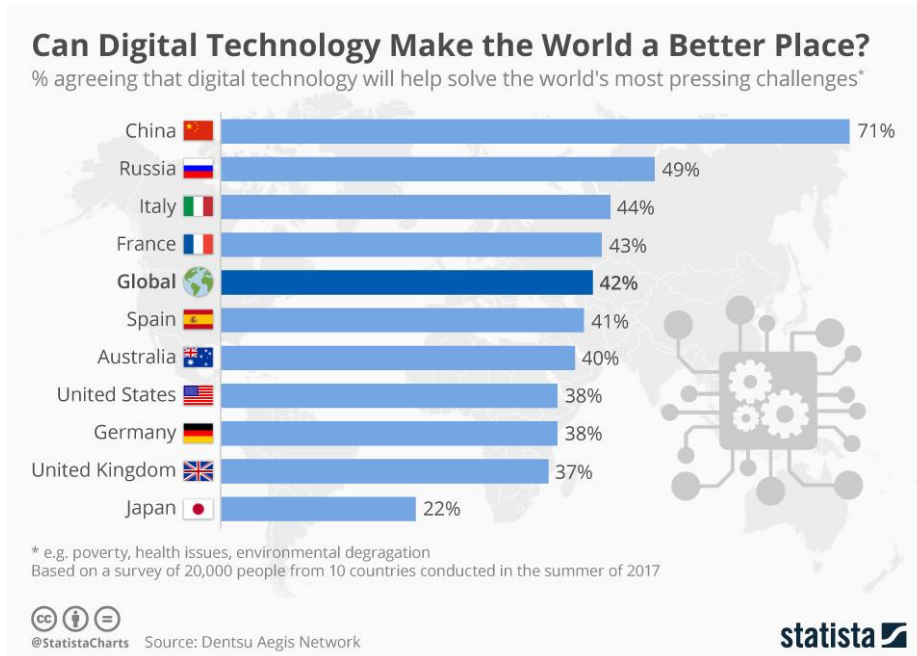
ข้อมูลจากเว็บไซต์ World Economic Forum ได้กล่าวถึงการกำหนดนิยามของ “Global Digital Human Rights” ไว้เป็นที่น่าสนใจ ดังนี้

Global Digital Human Rights จะเป็นโอกาสสำหรับมนุษยทุกคนตั้งแต่แรกเกิดซึ่งจะเป็นการกำหนดขอบเขตสิทธิและความสามารถของบุคคลในการเข้าถึงประโยชน์จากดิจิทัล และจะเป็นการวางกฎเกณฑ์ในการบูรณาการกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนและเทคโนโลยีดิจิทัล โดย “Global Digital Human Rights” ประกอบด้วยสิทธิด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. สิทธิส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม บนพื้นฐานของเทคโนโลยีใหม่ และความสามารถที่จะใช้สิทธินั้น ๆ ได้โดยปราศจากอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาของเทคโนโลยี
๒. การห้ามอย่างเป็นทางการในการผลิตและใช้เทคโนโลยีใหม่ เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เทคโนโลยี Big Data เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ เป็นเครื่องมือในการทำสงครามและการละเมิดสิทธิมนุษยชน
๓. การใช้เทคโนโลยีอื่น เช่น Internet of things และระบบการจดจำใบหน้า เพื่อการควบคุมและกำกับดูแล
๔. สิทธิในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลที่รวมถึงข้อมูลทางพันธุกรรมและข้อมูลด้านสุขภาพ ในบริบทของความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีชีวภาพ (biotechnology) วิศวกรรมชีวภาพ (bioengineering) และการแพทย์ทางไกล (telemedicine)
๕. ในบริบทของการสร้าง การใช้ และการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ จะต้องกำหนดให้ผู้สร้างหรือผู้พัฒนาปัญญาประดิษฐ์คำนึงถึงผลประโยชน์ ความสมบูรณ์ และคุณภาพชีวิตของมนุษย์เป็นลำดับแรก
๖. สิทธิในการเข้าถึงโอกาสจากการใช้เทคโนโลยีอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งรวมทั้งการเข้าถึงสิทธิด้านการศึกษา แรงงาน สาธารณสุข และบริการสังคมขั้นพื้นฐาน ที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยี



๗. สิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคมในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับชาติ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล
๘. สิทธิในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ทั่วโลก



ในตอนท้าย ข้อมูลจากเว็บไซต์ World Economic Forum ได้ระบุว่าการปรับปรุงแก้ไขประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนให้เข้ากับยุคปัจจุบันจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ยุติธรรมและยืดหยุ่นมากขึ้น ประชาคมโลกจึงต้องการสัญญาประชาคมที่มุ่งเน้นไปที่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (human dignity) ความเป็นธรรมและความก้าวหน้าทางสังคม (social justice) ที่ไม่ล่าช้าไปกว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งการที่จะปรับปรุงเรื่องดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาประสานทฤษฎีและกฎหมายที่สนับสนุนแนวคิดใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนและสังคมดิจิทัล รวมถึงการกำหนดกลไกในการใช้บังคับกฎหมายสิทธิมนุษยชนในยุคดิจิทัลให้มี Function ที่สามารถใช้งานได้จริงและมีประสิทธิภาพ

\*\*\*\*\*